

житностями. Подальша доля Велесової книги тісно пов'язана саме з цією постаттю.

З 1925 р. по 1939 р. Миролюбов намагався реставрувати дощечки, переписувати їх, розшифровувати і фотографувати. Ізенбек не дозволяв виносити дощечки зі свого приміщення та відхилив пропозиції бельгійських вчених, які хотіли зайнятися вивченням дощечок. Миролюбову вдалося переписати більшу частину і зберегти достатньо чітко зображення однієї з табличок і ще кілька (до шести) менш чітких. Якісне фото було зроблено лише з 16-ї дощечки, яка й дала назву книзі (текст цієї дощечки починається словами: «Влес книгу сію»). Під час Другої світової війни, у 1940 р. у Брюссель прийшли німці, а у серпні 1941 р. Ізенбек помирає, і таблички безслідно зникають.

У 1954–59 рр. частину Велесової книги було опубліковано в журналі «Жар-птица» у Сан-Франциско. Редактор журналу А. А. Куренков отримав тексти Велесова книга від Миролюбова. Після цього дослідженням книги почав займатись М. Ф. Скрипник, який також отримав копії переписаних Миролюбовим текстів. Він опублікував тексти Велесової книги у Канаді у 70-х роках ХХ ст. Саме це видання Скрипника вважається найбільш повним та точним.

Плига А. О.
НТУ «ХП»

АРЕАЛЬНІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У кожному говорі (ареалі), крім літературних, функціонують регіональні фразеологічні одиниці (ФО), не зафіксовані загальномовними словниками, або видозмінені загальнонародні чи з локальними значеннево-формальними ознаками їх вираження. Вони фіксувалися, документувалися й частково розглядалися ще у ХІХ – на поч. ХХ ст. у працях О. Потебні, К. Зіновієва, М. Номиса, Б. Грінченка, П. Чубинського, М. Сумцова та ін., проте найчастіше подавалися «єдиним потоком» з лексикою або пареміями. Особливе місце у вивченні місцевих виразів займає стаття Б. Ларіна «Про народну фразеологію» (1959). Під «народною фразеологією» учений розуміє ту частину фразеології національної мови, «яка і створюється, і живе в мові народних мас». Автор коментує семантику, внутрішню форму й компонентний склад багатьох ФО, зок-

рема *джосу дати* – «дати прочухана», *пізні п'ятма* «час дня, коли лягають спати» тощо. Б. Ларін окреслив розмежування народної та книжної фразеології. З погляду уживаності він виділив дві групи: загальнонародні й обласні (діалектні). Указав на необхідність визначити серед них ще підгрупи професійної фразеології. Через 15 років С. Бевзенко зазначав, що діалектна українська фразеологія ще й досі «залишається майже поза увагою українських діалектологів». Називаючи численні ФО різних ареалів (*буков. бракує доти* – «дурний», *закарпат. розбити горниці* – «посваритися», *південно-західні дати пуду* – «налякати, нагнати страху»), автор зазначає, що фразеологізми звичайно виникають на ґрунті питомого лексичного матеріалу (літературного чи діалектного), проте можуть запозичуватись з інших джерел, найчастіше із суміжних діалектів. Серед актуальних завдань української діалектної фразеології С. Бевзенко визначив необхідність широко розгорнути попереднє монографічне дослідження діалектної фразеології окремих територій, створити регіональні фразеологічні словники.

Заклики Б. Ларіна й С. Бевзенка створити спеціальні регіональні фразеологічні словники почали здійснюватися в 90-х роках.

Далі розглянемо місцеві вислови й праці, які представляють деякі наріччя української мови.

Північне наріччя. Діалектні фразеологізми цього ареалу певною мірою висвітлені в зібраннях діалектної лексики, хоч і досить обмежено. У «Словнику поліських говорів» (1974) П. Лисенка зустрінемо глибоко народну перифразу лексеми «зозуля» – безкровна мати (як натяк на те, що зозуля сама не висиджує, а підкладає яйця в чужі гнізда). Замість непривабливого «давати хабара» функціонує евфемістичне *заносити (занести) Сидора*, а замість «померти» – *засліпить очі*. Г. Аркушин у населених пунктах Західного Полісся та суміжних територіях зібрав, а в книжці народних висловів «Сказав – як два зв'язав» (2003) зафіксував чимало питомих поліських фразеологізмів: *одним бигом* «дуже швидко; миттю», *з вискоком* «охоче, з радістю»; стійкі речення: *Божя Мати плаче* «дощ, коли світить сонце», *ще так сойа у вирий вибиралас'я* «повільне готування, повільна робота»; евфемістичні вислови: *до Бардичива на йармарок* «так відповідають, коли не хочуть признатися, куди йдуть».

Південно-східне наріччя описане в працях Д. Ужченка, Р. Міняйла та ін. Д. Ужченко проаналізував семантику українських зоофразеологізмів, серед яких були й численні ареальні ФО сходу України (*гусей ло-*

вити «дуже мерзнути», *знати жабу* «говорити неправду», *стріляний їжачок* «бувала, з досвідом людина», *возити свиню* «бути п'яним»). р. Міняйло на прикладі численних східно-слобожанських і східно-степових фразеологізмів (*боби розводити у вухах* «мати брудні вуха», *горобця спіймати* «бути неухажливим», *п'яте коліно лівої ноги* «далека, несправжня рідня», *жаб'яча кров* «людина без емоцій») проаналізував активні процеси в ареальній фразеології сходу України.

Отже, дослідження діалектного фразеологічного матеріалу є важливим напрямком сучасної української науки в галузі мовознавства. Адже кожна говірка містить унікальні стійкі звороти, які є невід'ємними складниками національної мови.

Протопоп А., Сергієнко Д.
НТУ «ХПІ»

НАЦІОНАЛЬНЕ Й ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНЕ В УКРАЇНСЬКІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Питання про співвідношення національного й інтернаціонального в українській термінології, як і понад сто років тому, залишається дискусійним, остаточно не розв'язаним. З одного боку, запозичення з інших мов збагачують вітчизняну спеціальну лексику, а з іншого – слід розвивати власне українську термінологію як особливий засіб відтворення наукової картини світу. Тому зазначену проблему визнаємо *актуальною*.

На нашу думку, українська термінологія повинна функціонувати з урахуванням таких чинників: 1) досвіду найпоширеніших мов розвинутих країн світу, зокрема досягнень мов-продуцентів тієї чи іншої терміносистеми (наприклад, англійської для терміносистеми обчислювальної техніки); 2) позитивної практики термінологічної школи колишнього Радянського Союзу; 3) досвіду українського термінотворення в різних регіонах України та за кордоном.

Ми переконані, що кількість іншомовних термінів буде зростати. Таке збільшення запозичень у сучасній мові науки й техніки відбиває тенденції міжнародної глобалізації, інтеграції багатьох галузей, кооперування – об'єднання зусиль багатьох учених з різних країн для обміну професійним досвідом і здобутками. Тому засвоєння інтернаціоналізмів – природний шлях розвитку українських терміносистем. Однак не варто